

Sayın Divan Başkanı ve Üyeleri, Değerli TÜSİAD Üyeleri, Değerli Basın Mensupları ve Değerli Konuklar, TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce, Türkiye'nin ve dünyanın içinden geçtiği bu zor süreçte, 9 yıl boyunca yürüttüğü Yüksek İstişare Konseyi başkanlığı için, Tuncay Özilhan'a yönetim kurulumuz adına şükranlarımı sunuyorum.

TÜSİAD kurumsal yapısı ve yarım asırlık tecrübesiyle, ülkenin tüm sorunları karşısında çözüm üretme misyonuyla çalışır. Sorunların ağırlaştığı dönemlerde, sadece üyelerine değil esas olarak ülkeye karşı yüksek sorumluluk gerektiren bu görevi layıkıyla yerine getirmek daha da meşakkatli hale gelir. Tuncay Bey, bu zorluğun üstesinden en mükemmel biçimde geldi.

Biz de, son yönetim kurulu olarak;

- Küresel mimarinin baş döndürücü bir biçimde değiştiği,
- Pandeminin yaralarının sarılmaya çalışıldığı,
- Ülke tarihimizin en büyük deprem felaketini yaşadığımız, biri kuzeyimizde biri güneyimizde iki savaşın bölgemizi ateş topuna çevirdiği,
- Cumhuriyetimizin 100. Yılı'nı idrak ettiğimiz bu dönemde,
- Devraldığımız bayrağı layıkıyla ileri taşıma uğraşında olduk.

Geçtiğimiz iki yıla sadece deprem gerçeği damgasını vurmadı;

- Yoğun jeopolitik riskler, savaşlar ve küresel ekonomideki sarsıcı değişimler oldu.
- Küresel ısınmanın etkileri şiddetini artırarak devam etti.
- Teknolojik dönüşüm, yapay zeka alanındaki gelişmelerle yeni bir düzeye ulaştı.
- Aylarca hepimizin gündemini meşgul eden bir seçim süreci yaşadık.
- Ekonomik sorunlar ağırlaştı.
- Yatırım iklimi karakışta takılı kaldı.
- Enflasyonla mücadele için denenen alternatif yöntemler tüm ekonomik parametreleri yerinden oynattı.
- Kafalarda piyasa modeli nereye gidiyor soruları oluştu.

Bu zor dönemde beraber görev yapmış olduğum, Yönetim Kurulundaki değerli arkadaşlarıma üstlendikleri büyük sorumluluktan dolayı çok teşekkür ederim. Bize duydukları güven ve verdikleri destek için üyelerimize ve TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi divanına müteşekkirimiz. Ayrıca, Genel Sekreterliğimize ve temsilciliklerimize de göstermiş oldukları üstün gayret için teşekkürlerimi ifade etmek isterim.

- Ortak akılla,
- Yan yana durarak,
- Birbirimizden güç alarak
- Ve birbirimize destek vererek doğru bildiklerimizi, bu dönemde de söylemeye devam ettik.
- Atatürk'ün çizdiği yolda, ülkemizin çağdaş uygarlık yolunda ilerlemesini sağlayacağını düşündüğümüz tüm konuları, toplumumuzun en geniş kesimleriyle paylaşmaya özen gösterdik.

Değerli Üyeler,

Geçen sene Cumhuriyetimizin 100'üncü yaşını haklı bir gururla kutladık.

TÜSİAD olarak 100 yıllık kazanımlarımızın ve değerlerimizin vazgeçilmez önemini vurgularken, ilk yüzyılımızın tecrübelerini değerlendirmemiz gerektiğini de düşündük. “Cumhuriyetimizin İkinci Yüzyılına Girerken Türkiye” adlı çalıştay dizimizi gerçekleştirdik.

Bu çalıştayların çıktılarını hatırlayacağınız üzere Aralık ayında yayınladık. Bu yayında özetlenen fikir çeşitliliğinin siyasi partiler, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, akademi ve tüm vatandaşlarımız için kıymetli bir kaynak oluşturmasını ve temel meselelerimiz hakkında istişare etmemiz için bir vesile olmasını umuyoruz.

Değerli Üyeler,

Kahramanmaraş merkezli depremin üzerinden bir sene geçti. Yüreğimiz hala sızlıyor. Depremin hemen ardından gerek oluşturduğumuz Deprem Destek Ağı, gerekse üyelerimizin şirketlerinin ağılarıyla depremden etkilenen illerimizin öncelikli ihtiyaçlarını karşılamak için, bir seferberlik başladı. İş dünyası olarak depremin yaralarını sarmaya, sosyoekonomik toparlanma çalışmaları ile devam ettik.

TÜSİAD olarak ayrıca, Deprem Görev Gücü'müz ile beklenen Marmara depremi karşısında, özel sektörün hazırlıklı olması için çeşitli çalışmalar yapıyoruz.

Afet yönetimi çok ciddi bir planlama, hazırlık ve koordinasyon gerektiriyor. Geçen sene yaşadığımız yıkıcı deprem bu gerçeği en acı biçimde öğretti. Kurumlarımızı ve kurallarımızı güçlendirip, kentlerimizi depreme dirençli hale getirmeliyiz. Bu konularda vakit kaybetmenin vebalini alamayız.

Değerli Üyeler,

Ülke gündeminin önemli başlıklarından biri yerel seçimler. Umuyorum ki önümüzdeki yerel seçimler genel seçim mantığında ilerlemek yerine kentlerdeki yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yönelik somut projeleri tartışacağımız bir zemin oluştursun. Tüm siyasi partilerimizden örneğin akıllı kent projelerini, teknolojiyi kent yaşamına nasıl entegre edeceklerini duymak isteriz.

Yerel yönetimler demokrasinin aşağıdan yukarıya inşa edilmesinde büyük rol sahibi. Yerindenlik ilkesi, merkezî yönetimle yerel yönetimler arasındaki yetki ve görevlerin paylaşımının düzenlenmesi açısından kilit bir kavram. Yurttaş tercihinin dikkate alınması ve yetki ve sorumluluğun halka en yakın birimler tarafından yerine getirilmesi, hizmetlerin etkinliği açısından önem taşır.

Siyaseti yerelleştirerek çoğulculuğu güçlendirmek, Cumhuriyetimizin İkinci Yüzyılı için gerçekleştirdiğimiz çalıştaylarımızda da gündeme gelen bir konu olmuştur. Yerel yönetimlerin güçlenmesi ve halkın karar alma mekanizmalarına aktif katılımının gelişmesi, demokrasiyi ve Cumhuriyet'i aynı anda geliştirmek açısından çok önemli.

Bunun yanında uzun yıllardır kadınların siyasete katılımının önemini vurgulamaya devam ediyoruz. Şimdiye kadar açıklanmış olan adaylara baktığımızda, maalesef bu yerel seçimlerde de seçilebilecek yerlerden gösterilen adaylar arasında, kadınların ağırlığı beklentilerimizi karşılamaktan uzak.

Değerli Üyeler,

Çok zorlu bir ekonomik dönemden geçtik. Ekonomide yanan ateşi söndürmek için rasyonel politika çerçevesine bağlı kalmaya devam etmemiz gerekiyor. Enflasyonla mücadelede para politikasının sosyal politikalar ve maliye politikası ile de desteklenmesini önemsiyoruz. Bu süreç sadece enflasyonun düşürülmesi açısından değil, aynı zamanda özellikle sabit gelirliiler üzerindeki olumsuz etkilerin hafifletilmesi açısından da son derece önemlidir.

Hiç şüphesiz Türkiye ekonomisinde yaşanan sorunlar sadece para ve maliye politikaları ile aşılabılır nitelikte değildir. Sorunların etrafından dolaşmak, pansuman önlemlerle çözümü geleceğe ötelemek ülkenin çıkarına olmuyor.

- Üretim yapısını son teknolojik devrime uygun biçimde dönüştürmeden,
- Verimlilik artışı sağlamadan,
- Sanayi ve tarımda yüksek katma değerli üretimi artırmadan,
- Beyin göçünün önüne geçmeden,
- Nitelikli eğitim ve nitelikli insan kaynağı sorununu çözmeden ekonomimizin rekabetçiliğini koruyamayız.
- Enflasyonda kalıcı bir iyileşme elde edemeyiz.
- Geçim sıkıntısını çözemeyiz.
- Cari açık sorununu tarihe havale edemeyiz.
- İstihdam yaratamayız.
- Orta gelir tuzağından kurtulup yüksek gelirli ülkeler arasına katılamayız.

Belirsizlik ve dönüşümlerin giderek daha yoğunlaştığı bir dönemde, bu adımları vakit kaybetmeden atmamız gerekiyor.

Ekonomimizin rekabetçiliğini artırmak için, kayıtdışı ile mücadeleyi daha da güçlendirmeliyiz. Vergisini kuruluşuna kadar doğru ödeyen, her türlü mevzuata harfiyen uyan işletmeler kayıtdışı çalışan işletmelerin karşısında rekabette zorlanıyor. Kayıtdışı ekonomi kayıtlı kesimin vergi yükünün ağırlaşmasına yol açıyor. Üstelik kayıtdışı ekonomi, çevre kirliliği, halk sağlığı, çalışanların sosyal güvenlik hakları, iş sağlığı ve güvenliği, hatta suç ekonomisi gibi bir dizi negatif unsur ile de iç içe geçer. Bu nedenle kayıtlı ekonomiye geçişin özendirilmesini çok önemsiyoruz.

Bugün Türkiye’de girişimcilerin de, çalışanların da, emeklilerin de, gençlerin de, kadınların da, esnafın da, çiftçinin de, işsizin de yüzünün gülmesini istiyorsak, izlememiz gereken yol açık ve net. TÜSİAD’ın ellinci yılı vesilesiyle 2021’de yayınlanan Geleceği İnşa raporumuzda bunun üç sütun üzerinde, yani “insan, bilim ve kurumlar” üzerinde inşa edilmesi gerektiğini söylemiştik.

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında müreffeh, adil, çevreci ve saygın bir Türkiye hedefi doğrultusunda doğru ve iyi çalışan kurumların, insanın ve bilimin önemini tüm faaliyetlerimizde vurguluyoruz.

Değerli Üyeler,

Konuşmalarımızda çok sık gündeme getiriyoruz. Dünya çoklu krizler çağında yaşıyor. Jeopolitik, ekonomik, teknolojik, toplumsal, siyasi, demografik, ekolojik çok sayıda dinamik iş başında. Bu değişim ve dönüşümlerin savaşlar, göçler, terör eylemleri, toplumsal huzursuzluklar, ekonomik ve mali krizler, olağandışı hava olayları gibi, bir dizi riski barındırdığını biliyoruz. Bu değişim sürecinin iyi yönetilememesi halinde, bu olumsuzluklardan birinin gerçekleşmesinin diğerlerini de tetikleyebileceğinin farkındayız. Bu mutlaka kötü bir ihtimal ama, hafife alınabilecek bir ihtimal değil.

Şu anda dünyada birçok siyasi lider ve düşünce insanı bu ürkütücü senaryonun nasıl önlenebileceği üzerinde çalışıyor. Biliyoruz ki insanlığın elinde bütün bu olumsuz gelişmeleri önlemek ve tersine çevirmek için gerekli ve yeterli araçlar var. Bu araçların zamanında ve etkili biçimde kullanılması için gereken ise, demokratik siyaset ve kural bazlı uluslararası sistemin kurumlarının etkin çalışması.

Bu açıdan 2024 yılı dünya demokrasisi için tarihi bir yıl olacak. Bu yıl dünya nüfusunun yarısından fazlasının yaşadığı 76 ülkede sandıklara gidilecek. Seçimlerin sonuçları, dünyanın geleceğinin şekillenmesi açısından önemli olacak.

Küresel jeopolitiğin yeniden tanımlandığı, küreselleşmenin beklentileri yerine getiremediği, liberal demokratik değerlerde gerileme tartışmalarının yoğunlaştığı ve kurumların alt üst olduğu bir dönemdeyiz. Tedarik zincirleri, enerji yolları, güç dengeleri de değişiyor. Görüyoruz ki pek çok sorunumuz aslında çağdaş dünyanın sorunları ile ortak.

Tam da bu nedenle ortak sorunlarımıza ortak çözümler üretme iradesinin bir parçası olmak için çok doğru bir zaman. Küresel sistemin reforme edilmesi için, genelde Batı ile özelde AB ile birlikte, bu ilişkilerimizi yeniden ilerleme çıpası haline getirebiliriz.

Değerli üyeler,

Gençlerimizin geleceklerini ülkemizde değil de, yurt dışında aramaya başlamış olmalarını uzun vadeli etkisi bakımından ülkemizin önündeki tehditlerin en ciddiisi olarak görüyoruz. En iyi liselerimizden mezun gençlerimizin üniversite eğitiminde ağırlıklı olarak yurtdışını tercih etmelerinin nedenleri ve sonuçları üzerinde uzun uzun durmak gerektiğini düşünüyoruz. Üniversite çağına kadar bin bir emek ile yetiştirdiğimiz gençlerimizi, parlak beyinler olarak başka ülkelere kaptırıyoruz. Artık neredeyse tüm kentlerimizde üniversite var. Fakat görüyoruz ki üniversite mezunları arasında işgücüne katılma oranı düşüyor; işsizlik oranı ise artıyor.

Eğitim masrafları artıyor, eğitimin getirisi ise geriliyor. Oysa yapay zeka ve robotikteki gelişmeler nitelikli eğitimi her zamankinden önemli kılıyor. Otomasyona tabi olabilecek işler risk altında. Rekabet gücünü

korumak ve verimliliği artırmak isteyen işletmeler yeni teknolojilere yatırım yapıyor. Firmalar, yeni teknolojilerin gerektirdiği becerilere sahip çalışanları istihdam etmek konusunda yurtdışı rakipleri karşısında zorlanıyor. Beceri uyumsuzluğu nedeniyle bir yandan işsizlik artarken bir yandan da işletmelerimiz insan kaynağı sıkıntısı yaşıyor.

- Eğitimin niteliğini yükseltemezsek,
- Nitelikli eğitimde fırsat eşitliği sağlayamazsak,
- Gençlerimizi yeni çağın becerileriyle donatamazsak,
- İşimiz zor.
- Ne rekabet gücümüzün asli unsuru olan işgücünü yetiştirebiliriz ne de gençlerimizi mutlu edip beyin göçünü önleyebiliriz.

Daha önce de vurgulamış olduğumuz gibi, çağı yakalamamızı sağlayacak olan eğitim sistemi, ezberciliği değil, eleştirel ve yaratıcı düşünceyi önceliklendirmekten geçer. Bilimin yol göstericiliğine sıkı sıkı sarılmamız gerekir. Bu sistemde cemaat ve tarikatlara da, siyasetle ilişkilendirilen yapılara da yer olmaması gerekir.

Unutmayalım ki, geleceğimizi üzerine inşa edeceğimiz en önemli sütunlarından biri insan. Belki de en önemlisi. Bu temeli tahkim etmeliyiz. Eğitimde laiklik ve bilimsellik ilkelerinden ve fırsat eşitliğinden uzaklaşırsa insani kalkınma, bilimsel gelişme ve nitelikli kurum ve kurallar hedeflerimizden de uzaklaşırız.

Değerli Üyeler,

Bir ülkenin en önemli performans göstergesi, her etnik köken ve inançtan insanının, genciyle-yaşlısıyla, kadınıyla-erkeğiyle hepsinin mutluluğu, sağlığı, refahı, geleceğe güvenle bakmasıdır.

Oysa veriler bunu doğrulamıyor. Geçen hafta TÜİK gelir dağılımı verilerini açıkladı. Veriler 2007'den sonraki en bozuk tabloya işaret ediyor.

Gelir dağılımında adalet, refah artışından toplumun farklı kesimlerinin hak ettikleri payı alması, kapsayıcı büyüme, kimseyi dışarıda bırakmamak, TÜSİAD'ın araştırmalarında ve söylemlerinde uzun zamandır hep ön planda oldu. Gerek TÜSİAD'ın 50. Yılı vesilesiyle yapılan "Geleceği İnşa" çalışmasında, gerekse geçen yıl yaptığımız "Cumhuriyet'in İkinci Yüzyılına Girerken Türkiye" çalışmamızda, temel önceliklerden birisi adil bölüşüm oldu. Toplumsal barışın yolu, adil bölüşümden geçiyor.

Biliyoruz ki, yaşam mücadelesi ağırlaşırken, her alanda adil rekabet şartlarından uzaklaşılması toplumsal yapıda korozyona neden oluyor.

Günlük yaşamda gerginlikler de daha önce hiç şahit olmadığımız kadar yükseldi. Eski gerilimlerin üzerine yenileri ekleniyor. Günlük yaşamın hemen her alanında gördüğümüz gerginlik, kutuplaşma ve şiddet eğilimi birbirimize güvenimizi zedeliyor. Bu durum siyasetteki gerilimin tırmanmasına yol açıyor. Siyasetteki gerilim de toplumsal kutuplaşmaları derinleştiriyor. Bu negatif döngüyü kırmak zorundayız.

Siyasetteki gerilimi ve toplumsal kutuplaşmayı önlemenin bildiğimiz en etkili yolu, demokratik süreçlerin daha iyi işlemlerinden geçiyor.

Cumhuriyet'in İkinci Yüzyıla Girerken Türkiye çalışmamızdaki başlıklardan biri Cumhuriyeti ve demokrasiyi nasıl güçlendireceğiz? tartışmasına ayrılmıştı. Bu tartışmalarda vurgulanan noktalardan birisi de Cumhuriyetimizin çok önemli kazanımları olmasına rağmen, istikrarlı bir demokrasi ve demokratik standartların yükseltilmesi yolunda daha alınması gereken mesafe olduğu idi.

- Haklar ve özgürlükler,
- Eşit yurttaşlık,
- Denge ve denetleme mekanizmaları,
- Siyasal hayata katılım gibi başlıklarda ilerleme sağlamak gerekiyor.

Özellikle de hukukun üstünlüğü başlığında.

- Adaletle güven duygusunun güçlü olması için mahkeme kararlarında çelişki olmaması, yargı organları arasında uyumun sağlanması, kararların herkes için bağlayıcı olması,
- Adil yargılanma hakkının mutlaka Avrupa İnsan Hakları Sözleşme standartlarında uygulanması,
- Her düzeydeki mahkeme kararının parçası olduğumuz uluslararası normlara ve sözleşmelere de uygun olması gerekiyor.

Ancak tarif ettiğim standart ve referanslara uygun bir adalet anlayışı ile siyasi ve toplumsal gerilimlerin düşürülmesi yönünde ilerleyebilir; yargının hakemliği konusundaki tereddütleri ortadan kaldırabiliriz.

Cumhuriyetimizin yüz yıllık kazanımlarından biri olarak, siyasi ve toplumsal olgunluğumuz en ağır sorunları bile meşru zeminde tartışarak çözüm üretebilecek düzeyde. Milli iradenin tam olarak tecelli etmesi, milletin oyuyla seçilmiş vekillerin ve yerel yöneticilerin görevlerini yapmalarını gerektiriyor.

Değerli Üyeler,

Son bir yılı nice acıyla geçirdik. Şehitlerimizin acısı hala yüreğimizde. Kahramanmaraş depremlerinde 50 binden fazla vatandaşımız hayatını kaybetti. Filistin'de ölen çocukların sayısı 11 bini aştı. 2024'te acılarımızı dindirebilmeyi temenni ediyorum.

Ülkemizin karşı karşıya olduğu tüm güçlükleri aşabileceğimiz konusunda kafamda hiçbir şüphe yok.

- Yetişmiş insan potansiyelimiz,
- Bilim insanlarımız,
- Her alandan uzmanlarımız,
- Yetkin sivil toplumumuz,
- Yüreği ülkesi için çarpan 85 milyon vatandaşımız var.
- Her türlü ekonomik ve siyasi sorunu nasıl olsa bir şekilde çözebiliriz. Ama yiten giden canları yerine getiremeyiz. Katledilen doğayı, bozulan ekolojik sistemi geri döndüremeyiz. Fırsat eşitliği sağlayamadığımız gençlerimize iyi bir gelecek sunamayız.

Vakit geçirmeden ülkemizin geleceği için yaşamsal olan konulara odaklanalım;

- Kayıkçı kavgasını bir kenara bırakalım.
- Kısa vadeli kısır çekişmelere rağbet etmeyelim.
- Şahsi ikbal peşinde koşmak yerine ülkenin geleceği için rekabet edelim.

TÜSİAD'ın ülkemizi çağdaş uygarlık seviyesine taşımak için bu yönde çalışmaya devam edeceğine inancımla, sözlerime son verirken, şahsıma ve beraber görev yapmış olduğum tüm yönetim kurulu üyelerimize vermiş olduğunuz destek için hepinize bir kez daha teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.